

вања ових етника и њихових међусобних односа, нарочито питање порекла Келта с освртом на теорије К. Клемена и Е. Радемахера и питање Илира и њиховог односа према Лужичкој култури и тракастој керамици, с критиком Шухартове теорије о овим проблемима. Излагање о Халштату завршава се, а тиме и само дело, једним компаративним резимеом достигнућа духовне културе и друштвених односа медитеранских земаља и средње и североевропских области. Овде је уједино дан осврт и на значење и карактеристике хтонског култа, култа хероса и Велика Мајке.

Дело је само први део уџбеника, као што је напоменуто у његовом наслову. Намера је аутора да у другом делу изнесе и репродукције и цртеже помињаних важнијих споменика који су изостали углавном и нажалост из техничких разлога. Тако се може примити овај недостатак, јер није довољно што су за извесне претставе наведене репродукције из литературе. С једне стране то донекле још јаче потстиче марљивог студента да у свом раду користи више оригиналних дела, но с друге стране овај недостатак чини да је студентима ипак много мање споменик пред очима но што би то било потребно и пожељно. Од користи би биле и упоредне табеле географске распрострањености, типолошких одлика и хронолошке периодизације карактеристичног и већ довољно познатог археолошког материјала, као евентуално и специјалне мапе израђене за поједине области у вези настанка појединих култура и њихове територијалне експанзије у одређеним временским раздобљима, што такође може да припадне овом другом делу уџбеника.

Књига, штампана на веома лошој хартији, има штампарских грешака, и то и оних које нису стигле да буду унете у исправку. Међу овима има и грубих, што је случај на стр. 16, где стоји да терцијарно доба има три епохе уместо четири, а и ове три су набројане измењеним редоследом.

Писцу је десетогодишње искуство наставника Београдског универзитета у многоме помогло да обави овај ни мало лак и веома одговоран посао, док су с друге стране ово лично искуство, познавање процеса асимилације потребних знања од стране студената и ширина комплексног научног прилажења археолошкој материји, што захтева већ само изношење потребних знања са катедре, омогућили овом делу вредност солидног универзитетског приручника у извесном сажетом обиму. Када се има на уму да је ово први уџбеник археологије на српском језику и први уопште издат у нашој земљи, онда је јасно да је значај обављеног посла око израде овог дела још много већи.

Сабла П. Тушунџић, Београд.

ВЕСТНИК ДРЕВНЕЙ ИСТОРИИ, 1956 год. (1—4), Москва АН СССР

Овогодишње свеске ВДИ садрже 17 расправа, које су посвећене соц.-екон. проблемима и, у мањој мери, политичкој и културној историји Старог Истока, Грчке, Рима, Закавказја и Црноморског приморја у античко доба. Од радова посвећених Истоку треба поменути чланак Н. Б. Јанковске *Нека шийита економије асирске државе* (I, 28—46) која је на основу списка дажбина и података о плену освајачких похода у најстаријим аналима (до VIII в. ст. ере) дала анализу производње појединих области које су улазиле у састав асирске државе, сматрајући да је та разноврсност у економици разних области условила развитак веза и водећу улогу Асирије у размени на Истоку. Л. Е. Матје *Хеб-Сег* (III, 7—28) — расправа о значају египатског празника ритуалног „убиства“ и „оживљавања“ цара. Порекло овог ритуала Матје тражи у старом обичају стварног убијања остарелог или неподесног племенског вође.

Текст скоро откривених натписа из Сев. Сирије са реке Оронта, где је био један од центара старе државе Алалах, која је само кратко време уживала политичку самосталност, пружио је И. Л. Гелцеру, *Нови налази из старог Алалаха* (I, 14—28), значајне податке за изучавање најстаријих економских односа државе Алалах, коју од XVIII в. (таблице VI слоја) до XV в. (таблице IV слоја) карактеришу првобитно-општински односи, али и неке црте раноробовласничких облика производње. О неким цртама социјалног и политичког развоја државе Алалах писао је Гелцер у једној другој расправи (III, 3—29).

Најстаријој прошлости Закавказја посвећен је рад Б. И. Болтунове *Ницање класној друшћиви и државне власти у Иберији* (II, 28—43). Одбацујући теорију Цанашиа о преносу готових облика државне власти у Грузију из јужне прадомовине, Болтунова сматра да су се и класно друштво и државна власт развили у самој Грузији у III в. ст. ере као резултат дугог процеса развоја производних снага и раслојавања првобитно-општинских односа. Ово тврђење аутор потврђује и археолошким подацима.

М. Т. Периханџан, *Спаројерменски востани* (II, 44—58) решава питање извесне категорије људи, који се у јерменским изворима помињу под именом востан, помоћу аналогја са староирањским и селеукидским изворима. Н. В. Шафранска у свом раду *О Микселинима* (III, 37—48) посвећеном етничким питањима Црноморске обале сматра да је ранија теорија која је изједначавала Микселине са Хелено-Скитима—Гепидима из иколине Олбије, неодржива, јер се термин Микселини, уобичајен у хеленистичко доба за означавање потомака мешовитих бракова, не односи ни на једно племе, већ на категорију људи, прилично малобројну, блиску по свом положају метецима, док су Хелено-Скити (Гепиди) варварско племе, које је име добило по томе што је, како то и најновија ископавања показују, било под јаким хеленским утицајем. И С. Свинџекаја *Западна Мала Азија у сисћему римске империје* (II, 18—27) бави се проучавањем малоазијских градова и општина у доба царства. Л. М. Глускина *Хомерова химна Ајолону Пиџијскоме* (IV, 13—24) задржава се на другом делу тзв. Хомерове химне као најстаријем извору за историју делфског пророчишта и борбе његовог свештенства за превласт у грчком свету. С. Ј. Лурје *Кришкомијенски најџиси и Хомер* (IV, 3—12) наставља своја изучавања пилоских таблица. Низ сличности он налази у опису предмета уметничког намештаја на пилоским натписима групе Та и код Хомера ((тореса-тортеџа). Извесних подударања има и у религијско-магијској области (вопоодосо коњ који пије вино, тј. коњ као биће божанског порекла). Сматрајући за природно не само да се садржина таблица тумачи помоћу Хомерових епова, него и обрнуто, да се нека места из Хомера тумаче помоћу текста таблица, писац предлаже и измене у досад уобичајеним преводима Илијаде, на пр. за стих IV, 166. Поред сличности Лурје указује да постоје и неке разлике, например у терминологији опреме кола¹⁾.

Л. М. Ковалов *К џиџању дајџовања џочејка Спарџаковој усјанка* (IV, 12—17) оспорава датовање почетка устанка у 74 г. усвојено после Мишулина, који се ослања на Апијана и сматра да се треба вратити на 73 г. коју дају извори Ливијеско-Плутархове групе. Е. Серени *Сеоска ојџиџина и њене границе у старој Лијурџи* (IV, 25—45) подвлачи значај сопрасца, заједничких пашњака, као неутралног појаса између неколико општина²⁾. Неким питањима Плутархове биографије Тиберија Граха бави се Сергејенко (I, 47—49).

Одељак Часописа *Извешћјаји и саојџиџења* садржи прилоге из економске историје (Е. Л. Казакевич, *Термин доџлос и схвајћање „роб“ у Ајџини V в.*, III, 119—136, и др., (историје језика (Т. Б. Гамкрелидзе *О неким џиџањима траматичке сџрукџуре урарџској језика*, IV, 138—146) итд.

У одељку *Публикације* веома је интересантан извештај Г'л'бова из Бугарске, *О Минојском најџису нађеном у Бурџасу* (III, 151—155) који би се по тумачењу аутора односио на неке комаде бакра и њихову тежинску вредност. Сам натпис има велики значај за датовање веза Црноморске обале и Средоземља.

У *Прилоу* Е. Штајерман наставља са објављивањем натписа за соц.-екон. историју ране римске империје.

Мирослава Мирковић, Београд.

1) Питањем веза пилоских натписа и Хомерових епова бави се и читав низ западних на учника: Ed. Will, *Aux origines du régime tournier grec*. REG (1957) стр. 5, Finley, *Homer and Mycenae, Property and Tenure*. Historia VI, 2 (1957) стр. 133 итд.

2) Овим проблемом се Серени доста детаљно бавио у својој недавно објављеној књизи *Comunità rurali dell' Italia antica*, Roma 1955.